

РІШЕННЯ
РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Здобувачка ступеня доктора філософії ДЕМЧЕНКО Катерина Олегівна, 1996 року народження, громадянка України,

освіта вища: закінчила у 2019 році Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця, за спеціальністю Економіка,

не працює,

виконала акредитовану освітньо-наукову програму 051 «Економіка».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця від «24» травня 2024 року № 106, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –

Олена ЯСТРЕМСЬКА, доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, завідувач кафедри менеджменту, логістики та інновацій

Рецензентів –

Олег ІВАНІСОВ, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри соціальної економіки;

Вікторія ЛУГОВА, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри соціальної економіки.

Офіційних опонентів –

Алла ПОЛЯНСЬКА, доктор економічних наук, професор, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, професор кафедри менеджменту та адміністрування.

Лариса ЛІСОГОР, доктор економічних наук, професор, Центр внутрішньо-політичних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень, головний науковий співробітник.

на засіданні «14» червня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Катерині ДЕМЧЕНКО на підставі публічного захисту дисертації «Теоретико-методичне забезпечення оцінювання соціальної безпеки регіону» за

спеціальністю 051 «Економіка».

Дисертацію виконано у Харківському національному економічному університету імені Семена Кузнеця, Міністерство освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник – Галина НАЗАРОВА, доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, завідувач кафедри соціальної економіки.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, в якому містяться нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачкою досліджень, присвячених узагальненню та розвитку теоретичних положень, розробленню методичних підходів, а також практичних рекомендацій щодо оцінювання соціальної безпеки регіону. У дисертації проведено дослідження концептуальних засад соціальної безпеки; здійснено аналіз категоріального апарату та змістовного наповнення сутності соціальної безпеки за визначеними інструментальним, ситуативним, статичним, процесним, системним і функціональним підходами. Запропоновано Інтегральний регіональний індекс соціальної безпеки, який розраховано за основними детермінантами. Розроблено структурно-логічну модель організаційного забезпечення оцінювання соціального забезпечення Сформовано загальний перелік загроз соціальній безпеці, проведено комплексний аналіз стану соціальної безпеки на макро- та мезоекономічному рівнях. Досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти формування соціальної безпеки та людського розвитку, що має істотне значення для галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Здобувачка має 5 наукових публікацій за темою дисертації, з них 5 наукових публікацій щодо дотримання вимог пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії:

1. Назарова Г.В., Демченко К.О. Соціальна безпека vs людський розвиток: конфлікт або взаємозалежність. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С.6-15 (фахове видання, Категорія Б)

Посилання: https://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-5_0-pages-6_15.pdf

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-6-15>

2. Nazarova G., Demchenko K. Theoretical principles of assessing the social security of the region. *Innovative technologies and scientific solutions for industries*.

2021. №1(15). Р. 98 - 105 (Фахове видання, Категорія Б)

Посилання: <https://itssijournal.com/index.php/itssi/issue/view/15>

DOI: <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2021.15.098>

3. Демченко К.О. Демографічна та соціальна безпека України як взаємопов'язані елементи національної безпеки. *Економіка та суспільство (електронне видання)*. 2022. № 46. (Фахове видання, Категорія Б)

Посилання: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2018>

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-12>

4. Демченко К.О. Оцінка показників соціальної безпеки України. *Економіка і організація управління*. 2023 №2(50). С. 188-194. (Фахове видання, Категорія Б)

Посилання: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/14649>

DOI: <https://doi.org/10.31558/23072318.2023.2.18>

5. Nazarov N., Demianenko A., Nazarova G., Bozhydai, I., Demchenko K., Semenov, A. Organizational and economic support for the development of social services market in Ukraine. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2023. № 2(49). Р. 361-372. (Scopus)

Посилання: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3984>

DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.3984>

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент Лариса Сергіївна ЛІСОГОР, доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник Центру внутрішньо-політичних досліджень, Національний інститут стратегічних досліджень, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. При визначенні сутності поняття «соціальна безпека» дисертантом запропоновано застосування інструментального підходу до трактування стану захищеності соціальних груп та суспільства від негативного впливу дестабілізуючих чинників. Водночас потребує більш детального обґрунтування, яким чином пов'язано досягнення соціальної згуртованості та сталості соціальної системи при забезпеченні гідного рівня соціальної безпеки у періоди стабільного розвитку та кризового стану суспільства.

2. Дисертантом запропоновано підходи до розрахунку Інтегрального регіонального індексу соціальної безпеки (с. 163-166). Разом з тим, дисертанту

доцільно було б здійснити аналіз впливу диференціації населення за рівнем доступності відповідних товарів і нематеріальних послуг, що впливає на стан соціальної безпеки. Достатньо логічним є більш детальний аналіз тенденцій, які обумовлені кризовою соціально-економічною ситуацією в регіонах України в умовах воєнного стану.

3. Заслуговує на увагу розділ 2.2. «Система показників оцінювання прояву загроз соціальній безпеці регіону», в якому дисертантом здійснено класифікацію актуальних загроз соціальній безпеці України за факторами ризику (с. 107-111). Логічним є проведений дисертантом комплексний аналіз стану соціальної безпеки на макро- та мезоекономічному рівнях. Сформований загальний перелік загроз соціальній безпеці дає змогу оцінити ступінь прояву загрози та розробити обґрунтовані превентивні заходи протидії загрозам на рівні регіонів. Разом з тим, потребує більш детального урахування мікро-рівень соціальної безпеки та рівень індивідуальної безпеки людини, що є складовою соціальної безпеки суспільства.

Офіційний опонент Алла Степанівна ПОЛЯНСЬКА, доктор економічних наук, професор, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, професор кафедри менеджменту та адміністрування надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У дисертації запропоновано модель дослідження взаємозв'язку детермінант соціальної безпеки регіону (розділ 1, підрозділ 1.2, рис. 1.2, ст. 50) на основі виділення чотирьох рівнів, що дозволяють охопити визначені у роботі детермінанти соціальної безпеки регіону та пояснити вплив на них чинників. Проте, потребують глибшого пояснення зв'язки «ціле-частина» та «система-процес», оскільки за змістом моделі вони мають різні контексти застосування, хоча вони подібні за своєю структурою, взаємодією між компонентами та загальною сутністю.

2. Заслуговує на увагу включення до системи оцінювання рівня соціальної безпеки регіону групи показників соціальної згуртованості. Було б доцільно визначений перелік доповнити індексом рівня участі населення регіону у харитативній (благодійній) діяльності, що у повній мірі відобразило би згуртованість і залученість населення у підтримці бажаного рівня соціальної безпеки, що в умовах кризових явищ має місце на прикладі та допомозі військовим та постраждалим від війни (стор. 52-55).

3. У визначенні поняття «соціальна безпека» визначено, що результатом стану є збалансованість інтересів що забезпечує гідний рівень життя та сталість соціальної системи. Звідси, потребує уточнення, що розуміється під сталістю

соціальної системи, які чинники забезпечують сталий стан системи і як система оцінювання враховує критерій сталості (ст. 38).

4. Враховуючи, що у роботі підкреслюється необхідність розширення сфери соціальної безпеки і зосереджені даного питання на рівні регіону та пропонується організаційно-економічне забезпечення розвитку ринку соціальних послуг в Україні, більшого обґрунтування потребує питання організації залучення підприємств, об'єднання працівників (рис. 3.9 ст. 198) та органів місцевого самоврядування на основі виділення особливостей генерування даних у розрізі соціальної безпеки у процесі такої трансформації, оскільки ці об'єкти є визначальними у зборі необхідної для подальшого аналітичного опрацювання матеріалу. Це дозволяє розширити структурно-логічну модель організаційного забезпечення оцінювання рівня соціальної безпеки на національному рівні та конкретизувати організаційну складову на регіональному рівні (рис. 3.6, ст. 181).

5. У розробленій авторській моделі формування і розвитку ринку соціальних послуг (розділ 3.3, рис. 3.9, стор. 198) узагальнено його науково-теоретичне та організаційно-економічне забезпечення, проте слід зазначити, що такий ринок уже існує та розвивається, має свої переваги і «вузькі місця», тому інтерпретація моделі для сучасних умов більше відповідає функціонуванню і розвитку, а не формуванню та потребує уточнення того, яке місце займає запропонована у роботі удосконалена методика розрахунку інтегрального показника соціальної безпеки регіону.

Рецензент Вікторія Миколаївна ЛУГОВА, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри соціальної економіки, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У дисертаційній роботі для розрахунку вагових коефіцієнтів детермінант соціальної безпеки (с. 162-163) використовувалася експертна оцінка. Автор обґрунтовує кількісний склад експертної групи, однак відсутня інформація про її якісний склад.

2. З метою визначення вагових коефіцієнтів детермінант соціальної безпеки автор використовує метод анкетування, однак у дисертації не зазначено, яким способом було проведено анкетування, не визначено, як обиралися респонденти. Доцільно було б представити більш детально процедуру опитування.

3. У підрозділі 1.2 «Детермінанти соціальної безпеки регіону» автором запропоновано детермінанту «Соціальна згуртованість у регіоні», що є новизною дисертаційної роботи, однак доцільно було б приділити увагу не тільки аналізу поглядів науковців на визначення даного поняття, а й запропонувати власне бачення.

4. У підрозділі 3.2 (С. 180-182) доцільно було б надати більш детальне обґрунтування структури Статистичного збірника «Соціальна безпека регіонів України» та конкретних термінів його видання.

5. Підрозділ 2.2 містить Процедуру розроблення та реалізації інструментарію оцінювання прояву загроз соціальній безпеці на мезоекономічному рівні (рис. 2.9, с. 110), однак процедура була б більш інформативною, якщо автор виділив би і чинники, які позитивно впливають на соціальну безпеку.

Рецензент Олег Вікторович ІВАНІСОВ, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри соціальної економіки, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. На стор. 67, (табл. 1.6) автором наведено результати аналізу часових рядів Індексів регіонального людського розвитку в Україні та коефіцієнтів видатків на соціальну безпеку регіонів України. Доцільно було б більш розгорнуто представити результати розрахунків досліджуваних показників.

2. На стор. 110 (рис. 2.9) наведено процедуру розроблення та реалізації інструментарію оцінювання прояву загроз соціальній безпеці на мезоекономічному рівні, де кожен етап завершується чітко визначеним результатом, однак щодо п'ятого етапу необхідно було б сформулювати результат більш конкретно у відповідності до завдання етапу.

3. У підрозділі 3.1 автор наводить методика розрахунку Інтегрального індексу соціальної безпеки, який включає 5 детермінант «Добробут і матеріальне становище у регіоні»; «Безпека трудових відносин у регіоні»; «Безпека здоров'я та відтворення населення регіону»; «Соціокультурна безпека регіону» та «Соціальна згуртованість у регіоні», кожен з яких оцінюють за допомогою відповідних індексів. Стосовно субіндексів «Добробут і матеріальне становище у регіоні»; «Безпека трудових відносин у регіоні»; «Безпека здоров'я та відтворення населення регіону»; «Соціальна згуртованість у регіоні» наведено досить обґрунтовані методики їх розрахунку. Однак щодо субіндексу «Соціокультурна безпека регіону», зокрема показника $I = 4.3$ (стор. 154)

необхідно більш ґрунтовно представити методику його розрахунку.

4. На стор. 181 (рис. 3.6) наведено структурнологічну модель організаційного забезпечення оцінювання соціальної безпеки на національному рівні. Доцільно було б представити більш детально зв'язок між соціальними інституціями, які залучені до процесу аналітично інформаційного забезпечення соціальної безпеки.

Голова спеціалізованої вченої ради ДФ 64.055.047 Олена Миколаївна ЯСТРЕМСЬКА, доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, завідувач кафедри менеджменту, логістики та інновацій, надала позитивний відгук без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Катерині ДЕМЧЕНКО ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Олена ЯСТРЕМСЬКА

(власне ім'я та прізвище)